

האם אתה רוצה להיות "בן עולם הבא"?

גליין כ"ה

אורח חיים החדשי

לימוד שולחן ערוך אורח חיים לכל החודש - ח' עמודים ליום

כל השנה "הלכות" ב"כל יום"

חובטת לו שהוא "בן עולם הבא"!

כה לחודש

קודם הלימוד יאמר: הנני רוצה ללמוד. כדי שביאני התלמוד לידי מעשה. ולידי מדות ישרות. ולידי דיעת התורה. ונהניני עושה לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בשם יהוה ובשם אדני מתנחלים יאהדונה"י על ידי הנעלם בדחילו ורחימו ביהודא שלים בשם כל ישראל.

כה לחודש

המשך הלכות תשעה באב ושאר תעניות, סימן תקנב – דין ערב תשעה באב

- ד. מותר לאכול פירות כשהם חיים אפילו כמה מינים:
- ה. נוהגים לאכול עדשים עם ביצים מבושלים בתוכם שהם מאכלי אבלים. הגה: ויש נוהגים לאכול ביצים קשים שהוא גם כן מאכל אבלים (הגהות מיימוני פרק ה').
- ו. מי שאפשר לו לא יאכל בסעודה המפסקת אלא פת חריבה במלח וקיתון של מים. הגה: ויש מחמירים לטבל אחר אכילה פת באפר ולאכלו על שם ויגרס בחצץ וגו'.
- ז. נהגו לישב על גבי קרקע בסעודה המפסקת (ואין צריך לחלוץ מנעליו) (הגהות מיימוני ורמב"ם פרק ד' ובית יוסף):
- ח. יש לזוהר שלא ישבו שלשה לאכול בסעודה המפסקת כדי שלא יתחייבו בזימון אלא כל אחד ישב לבדו ויברך לעצמו:
- ט. כל זה בסעודה המפסקת שאין דעתו לאכול עוד אחריה סעודת קבע וכשהוא אחר חצות אבל אם היה קודם חצות או אחר חצות ודעתו לאכול אחריה סעודת קבע אין צריך לזוהר בדברים הללו. הגה: ומנהג בכל גלילות אשכנז לאכול סעודה קבועה קודם מנחה ואחר כך מתפללין מנחה ואוכלים סעודה מפסקת (מהרי"ל). ונוהגים להרבות קצת בסעודה ראשונה כדי שלא יזיק להם התענית הואיל ופוסקים מבעוד יום כמו ביום כיפורים ויש קצת ראייה לזה ממדרש איכה רבתי מיהו מי שיוכל לסגף עצמו ויודע בעצמו שאין התענית מוזק לו ומחמיר על עצמו נקרא קדוש כן נראה לי:

- י. אם חל תשעה באב באחד בשבת או שחל בשבת ונדחה לאחר השבת אוכל בשר ושותה יין בסעודה המפסקת ומעלה על שלחנו אפילו כסעודת שלמה בעת מלכותו (מיהו צריך להפסיק מבעוד יום) (סמ"ק):
  - יא. מי שקבל עליו תענית שני וחמישי כל ימות השנה ואירע ערב תשעה באב להיות בשני ישאל על נדרו או ילוה תעניתו ופורע. הגה: והגאונים כתבו דמתענה עד אחר תפלת מנחה ואוכל סעודה המפסקת קודם ביאת השמש (הגהות אשרי ומדרכי ותורות הדשן סימן ע"ה) וכן נוהגין והוא הדין מי שמתענה תענית חלום (מהרי"ל):
  - יב. אין אומרים תחנה ערב תשעה באב במנחה משום דאיקרי מועד (ואם הוא שבת אין אומרים צדקתך) (מהרי"ל ומנהגים):
- סימן תקנג – דין סעודה המפסקת, ובו ב' סעיפים**
- א. אף על פי שאכל סעודה המפסקת מותר לחזור ולאכול אלא אם כן קבל עליו בפירוש שלא לאכול עוד היום. הגה: וקבלה בלב אינה קבלה אלא צריך להוציא בשפתיו (בית יוסף בשם התוספות):
  - ב. תשעה באב לילו כיומו לכל דבר ואין אוכלים אלא מבעוד יום ובין השמשות שלו אסור כיום הכפורים. הגה: ומותר ברחיצה וסיכה ונעילת הסנדל עד בין השמשות ומיהו בחול נוהגין לחלוץ מנעלים קודם שיאמרו ברכו ואם הוא שבת חולצים לאחר ברכו מלבד שליה צבור שחולץ קודם ברכו (הגהות מיימוני) רק אומר תחלה המבדיל וכו' (מנהגים בשם מהרא"ק). ונהגו שלא ללמוד בערב תשעה באב מחצות ואילך כי אם בדברים המותרים בתשעה באב ולכן אם חל

- בשבת אין אומרים פרקי אבות (מהרי"ל ומנהגים). וכן לא יטייל ערב תשעה באב:
- סימן תקנד – דברים האסורים בתשעה באב, ובו כ"ה סעיפים**
- א. תשעה באב אסור ברחיצה וסיכה ונעילת הסנדל ותשמיש המטה ואסור לקרות בתורה נביאים וכתובים ולשנות במשנה ובמדרש ובגמרא בהלכות ובאגדות משום שנאמר פקודי ה' ישרים משמחי לב ותינוקות של בית רבן בטלים בו אבל קורא הוא באיוב ובדברים הרעים שבירמיה ואם יש ביניהם פסוקי נחמה צריך לדלגם:
  - ב. ומותר ללמוד מדרש איכה ופרק אלו מגלחין וכן ללמוד פירוש איכה ופירוש איוב:
  - ג. יש מי שאוסר ללמוד על ידי הרהור:
  - ד. ומותר לקרות כל סדר היום ופרשת הקרבנות ומשנת איזהו מקומן ומדרש רבי ישמעאל. הגה: ומותר לחזור הפרשה בתשעה באב (מנהגים):
  - ה. עוברות ומיניקות מתענות בתשעה באב כדרך שמתענות ומשלימות ביום כפור אבל בג' צומות אחרים פטורות מלהתענות ואף על פי כן ראוי שלא תאכלנה להתענג במאכל ומשתה אלא כדי קיום הולד (ועיין לעיל סימן תק"ג סעיף א'):
  - ו. חיה כל שלשים יום וכן חולה שהוא צריך לאכול אין צריכין אומד אלא מאכילין אותו מיד דבמקום חולי לא גזרו רבנן. הגה: ומיהו נוהגין להתענות כל זמן שאין להם צער גדול שהיה לחוש לסכנה והמיקל לא הפסיד:

ז. רחיצה אסורה בתשעה באב בין בחמין בין בצונן אפילו להושיט אצבעו במים אסור:

ח. טבילה של מצוה בזמנה מותרת אבל בזמן הזה אין טבילה בזמנה הילכך לא תטבול בו וכן נהגו:

ט. אם היו ידיו מלוכלכות בטיט ובצואה מותר לרחוץ להעביר הלכלוך ולא יטול כל ידיו אלא לפי הצורך להעביר הלכלוך. הגה: ואם עשה צרכיו אם מותר לרחוץ דינו כמו ביום כפור ועיין לקמן סימן תרי"ג סעיף ג'.

י. נוטל אדם ידיו שחרית וצריך ליוזרה שלא יטול ידיו אלא עד סוף קשרי אצבעותיו:

יא. ולאחר שניגב ידיו ועדיין לחות קצת מעבירים על עיניו ואם היה לפלוף על גבי עיניו ודרכו לרחצם במים רוחץ ומעבירו ואינו חושש דהוה ליה כטיט וכצואה שרוחץ כדרכו ואינו חושש:

יב. ההולך להקביל פני רבו או אביו או מי שגדול ממנו או לצרכי מצוה עובר במים עד צוארו ואינו חושש וכן בחזרה מותר:

יג. ההולך לשמור פירותיו עובר במים עד צוארו ואינו חושש אבל בחזרה אסור:

יד. הבא מן הדרך ורגליו כהות מותר לרחוץ במים. הגה: ומותר לשרות מפה במים בערב תשעה באב ומוציאה מן המים והיא מתנגבת ומקנח בה פניו ידיו ורגליו אפילו אינו עושה רק לתענוג שרי כיון שהיא נגובה (טור):

טו. סיכה אינה אסורה אלא של תענוג אבל מי שיש לו חטטין בראשו סך כדרכו ואינו חושש:

טז. נעילת הסנדל דוקא של עור אבל של בגד או של עץ או של שעם (פירוש קליפי עץ) וגמי מותר ושל עץ מחופה עור אסור:

יז. אבל ומנודה שמהלכים בדרך מותרים בנעילת הסנדל וכשיגיעו לעיר יחלוצו וכן בתשעה באב. הגה: וכן במקום שדרים בין הנכרים לא יחלוץ כי אם ברחוב היהודים וכן נהגו (טור והגהות מיימוני והגהות מרדכי ריש פרק קמא):

יח. יש מי שאומר שלא יישן כליל תשעה באב עם אשתו במטה ונכון הדבר משום לך לך אמרינן לנזירא:

יט. אם חל תשעה באב בשבת מותר בכולן אפילו בתשמיש המטה. הגה: ויש אוסרים

תשמיש המטה וכן נוהגין (טור בשם ר"י ואגור ומנהגים):

כ. אין שאלת שלום לחבירו בתשעה באב והדיוטות שאינם יודעים ונותנים שלום משיבים להם בשפה רפה ובכבוד ראש:

כא. יש מי שאומר שלא ילך ויטייל בשוק כדי שלא יבא לידי שחוק וקלות והיתול:

כב. מקום שנהגו לעשות מלאכה בתשעה באב עושין במקום שנהגו שלא לעשות אין עושין ובכל מקום תלמידי חכמים בטלים וכל הרוצה לעשות עצמו תלמיד חכם לענין זה עושה ואפילו במקום שנהגו שלא לעשות מותר על ידי נכרי אפילו בביתו ופרקמטיא להרויח ולהשתכר במקום שנהגו שלא לעשות מלאכה אסור ובמקום שנהגו לעשות מותר אלא שממעט שאפילו משנכנס אב ממעטין מלישא וליתן. הגה: ולא נהגו באיסור מלאכה כי אם עד חצות (מנהגים). ונהגו להחמיר עד חצות בכל מלאכה שיש בה שיהוי קצת אפילו מעשה הדיוט אבל דבר שאין בה שיהוי כגון הדלקת נרות או קשירה וכדומה מותרת ולחלוב הפרות טוב לעשות על ידי נכרי אם אפשר בנכרי:

כג. ומלאכת דבר האבד מותר כדרך שאמרו בחולו של מועד:

כד. כל העושה מלאכה בתשעה באב אינו רואה סימן ברכה מאותה מלאכה:

כה. כל האוכל ושותה בתשעה באב אינו רואה בשמחת ירושלים וכל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה וכל האוכל בשר או שותה יין בסעודה המפסקת עליו הכתוב אומר ותהי עונותם על עצמותם:

סימן תקנה – דיני תפילין וציצית בתשעה באב, ובו ב' סעיפים

א. נוהגים שלא להניח תפילין בתשעה באב שחרית ולא טלית אלא לובשים טלית קטן תחת בגדים בלא ברכה ובמנחה מניחים ציצית ותפילין ומברכים עליהם:

ב. יש מי שנוהג לשכב כליל תשעה באב מוטה על הארץ ומשים אבן תחת ראשו. הגה: ויש לאדם להצטער בענין משכבו כליל תשעה באב שאם רגיל לשכב בב' כרים לא ישכב כי אם באחד (תוספות סוף תענית) ויש בני אדם משימים אבן תחת מראשותיהם זכר למה שנאמר ויקח מאבני המקום שראה החורבן (מרדכי דמועד קטן). מיהו עוברות שאינן יכולין להצטער אינן חייבות בכל אלה

(תוספות). וימעט אדם מכבודו ומהנאתו בתשעה באב בכל מה שאפשר:

סימן תקנו – תשעה באב שחל ביום ראשון, ובו סעיף אחד

א. ליל תשעה באב שחל באחד בשבת כשרואה הנר אומר בורא מאורי האש ואין מברך על הבשמים וכליל מוצאי תשעה באב מבדיל על הכוס ואינו מברך לא על הנר ולא על הבשמים:

סימן תקנו – לומר נחם ועננו בתשעה באב, ובו סעיף אחד

א. בתשעה באב אומר בבונה ירושלים נחם ה' אלהינו את אבילי ציון וכו' ועננו בשומע תפלה ואם לא אמר לא זה ולא זה אין מחזירין אותו. הגה: והמנהג פשוט שאין אומרים נחם רק בתפלת מנחה של תשעה באב לפי שאז הציתו במקדש אש ולכן מתפללים אז על הנחמה (רוקח ואבודרהם). מי שאכל בתשעה באב יאמר נחם בברכת המזון (מהרי"ל):

סימן תקנה – כמוצאי תשעה באב אין אוכלין בשר, ובו סעיף אחד

א. בתשעה באב לעת ערב הציתו אש בהיכל ונשרף עד שקיעת החמה ביום עשירי ומפני כך מנהג כשר שלא לאכול בשר ושלא לשנות יין כליל עשירי ויום עשירי. הגה: ויש מחמירין עד חצות היום ולא יותר (הגהות מיימוני). אם חל תשעה באב בשבת ונדחה ליום א' מותר לאכול בשר ולשתות יין יום ב' אבל כלילה אסור מפני אבילות של יום (מהרי"ל):

סימן תקנו – מנהגי תשעה באב, ודין מילה בתשעה באב, ובו י' סעיפים

א. אם חל תשעה באב במוצאי שבת אין אומרים צדקתך במנחה בשבת. הגה: ומבדילין כלילה בתפלה כשאר מוצאי שבת (הגהות מרדכי הלכות תשעה באב). ואם שכח מלהבדיל עיין לעיל סימן רצ"ד סעיף ג'.

ומתפללים בנחת ודרך בני כאבלים וכן עושים בקריאת איכה (הגהות מיימוני). ובכל איכה מגביה קולו יותר (מהרי"ל). וכשמגיע החזן לפסוק השיבנו אומרים אותו הקהל בקול רם ואחר כך מסיים החזן ותזור הקהל ואומרים השיבנו בקול רם וכן החזן (הגהות מיימוני):

ב. כליל תשעה באב (מתפללים ערבית ואומרים איכה וקינוח) (הגהות מיימוני ומהרי"ל) ואומר אחר קינות ואיכה סדר קדושה ומתחיל מואתה קדוש ואם חל במוצאי

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוף אורח חיים מחולק לפרקים החודש. שמונה עמודים ליום. כף יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדוש. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרקם בנתי פנסיות ובנתי מדרשות. ובשמחות. ויזכה החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי ימוד "הקב"ה ככל יום. שהוא "תורה לשמה"!

זכר המזכה את הרבים כיה לחודש – עמוד ב זוכה לבנים צדיקים!

כל השנה הלכות בכל יום

מוכנס לו שהוא מן "עולם הבא"

סימן תקסא – דין הרואה ערי יהודה וירושלים והמקדש בחורבנן, ובו ה' סעיפים

א. הרואה ערי יהודה בחורבנן אומר ערי קדשך היו מדבר וקורע (ואינו חייב לקרוע אלא כשמגיע סמוך להם כמן הצופים לירושלים) (בית יוסף):

ב. הרואה ירושלים בחורבנה אומר ציון מדבר היתה ירושלים שממה וקורע וכשוראה בית המקדש אומר בית קדשנו ותפארתנו אשר הללוך בו אבותינו היה לשרפת אש וכל מתמדנו היה לחרבה וקורע ומהיכן חייב לקרוע מן הצופים ואחר כך כשיראה המקדש קורע קרע אחר וכל קריעה טפח ואם בא דרך המדבר שאז רואה המקדש תחלה קורע על המקדש טפח ואחר כך כשיראה ירושלים מוסיף על קרע ראשון כל שהוא:

ג. אם קרע על אחת מערי יהודה אינו חוזר וקורע כשיראה שאר ערי יהודה חוץ מירושלים שחוזר וקורע עליה קרע אחר בפני עצמו ואם קרע על ירושלים תחלה אינו צריך לקרוע על שאר ערי יהודה:

ד. כל הקרעים האלו בידו ומעומד וקורע כל כסותו שעליו עד שיגלה את לבו ואינו מאחה קרעים אלו לעולם אבל רשאי לשללן למללן ללקטן ולתופרן כמין סולמות:

ה. היה הולך ובא לירושלים הולך ובא תוך ל' יום אינו קורע קרע אחר ואם לאחר ל' יום חוזר וקורע (והוא הדין בערי יהודה ובמקדש):

הקברות מיד כשהולכים מבית הכנסת (בית יוסף בשם תוספות). ואם אירע מת בתשעה באב אין אומרים צדוק הדין (תשב"ץ):

סימן תקס – לעשות זכר לחורבן, ובו ה' סעיפים

א. משחרב בית המקדש תקנו חכמים שהיו באותו הדור שאין בונים לעולם בנין מסוייד ומכוויר (פירוש מצוייר) כבנין המלכים אלא טח ביתו בטיט וסד בסיד ומשייר מקום אמה על אמה כנגד הפתח בלא סיד והלוקח חצר מסויידת ומכווירת (פירוש מצויירת) הרי זה בחזקתה ואין מחייבים אותו לקלוף בכותלים:

ב. וכן התקינו שהעורך שלחן לעשות סעודה לאורחים מחסר ממנו מעט ומניח מקום פנוי בלא קערה מן הקערות הראויות לתת שם וכשהאשה עושה תכשיטי הכסף והזהב משיירה מין ממיני התכשיט שנוהגת בהם כדי שלא יהיה תכשיט שלם וכשהחתן נושא אשה לוקח אפר מקלה ונותן בראשו במקום הנחת תפילין. הגה: ויש מקומות שנהגו לשבר כוס בשעת חופה או לשום מפה שחורה או שאר דברי אבילות בראש החתן (כל בו). וכל אלה הדברים כדי לזכור את ירושלים שנאמר אם אשכחך ירושלים וגו' אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי:

ג. וכן גזרו שלא לנגן בכלי שיר וכל מיני זמר וכל משמיעי קול של שיר לשמח בהם. הגה: ויש אומרים דוקא מי שרגיל בהם כגון המלכים שעומדים ושוכבים בכלי שיר או בבית המשתה (טור). ואסור לשומעם מפני החורבן ואפילו שיר בפה על היין אסורה שנאמר בשיר לא ישתו יין וכבר נהגו כל ישראל לומר דברי תשבחות או שיר של הודאות וזכרון חסדי הקדוש ברוך הוא על היין. הגה: וכן לצורך מצוה כגון בבית חתן וכלה הכל שרי (תוספות וס"ג והגהות מיימוני):

ד. וכן גזרו על עטרות חתנים שלא להניח כלל ושלא יניח החתן בראשו שום כליל שנאמר הסר המצנפת והרם העטרה וכן גזרו על עטרות הכלה אם היא של כסף אבל של גדיל מותר לכלה ודוקא לחתן וכלה אבל בשאר כל אנשים ונשים לא גזרו:

ה. אסור לאדם שימלא פיו שחוק בעולם הזה:

שבת אין אומרים ויהי נועם. הגה: ולא למנצח בנגינות ולא ויתן לך (כל בו). ומסירין הפרוכת מלפני הארון על שם בצע אמרתו (מנהגים):

ו. ליל תשעה באב ויומו יושבים בבית הכנסת לארץ עד תפלת המנחה (ועכשיו נהגו לישב על ספסליהם מיד אחר שיצאו מבית הכנסת שחרית ומאריכין עם הקינות עד מעט קודם חצות) ואין מדליקין נרות בלילה כי אם נר אחד לומר לאורו קינות ואיכה:

ז. אין אומרים תחנון (ולא סליחות) (הגהות אשירי) בתשעה באב ואין נופלים על פניהם משום דמקרי מועד. הגה: וקורין בתורה כי תוליד בנים ומפטירין בירמיה אסוף אסיפם וכל הקדישים שאומרים אחר איכה עד שיוציאים למחר מבית הכנסת אין אומרים תתקבל ואין אומרים אל ארך אפים (טור ומנהגים) ולא למנצח (מנהגים) ולא פיטום הקטורת (מרדכי). ואין צריך לשנות מקומו בתשעה באב:

ח. בשעת הקינות אסור לספר דבר ולצאת חוץ כדי שלא יפסיק לבו מן האבל וכל שכן שלא ישוח עם העובד כוכבים (ונוהגין לומר קצת נחמה אחר הקינות לפסוק בנחמה) (הגהות מיימוני):

ט. אם יש אבל בעיר הולך בלילה לבית הכנסת וגם ביום עד שיגמרו הקינות:

י. אם יש תינוק למול מלין אותו אחר שגומרים הקינות ויש ממתניין למולו עד אחר חצות ומברכים ברכת המילה בלא בשמים (והמנהג כסברא ראשונה). ואם היולדת מצויה במקום המילה יברך על הכוס ותשתה ממנו היולדת והוא שתשמע הברכה ולא תפסיק בדברים בין שמיעת הברכה לשתיית הכוס ואם אינה שם יברך על הכוס ויטעים לתינוקות:

יא. בעל ברית לובש בגדים אחרים אך לא לבנים ממש. הגה: ואבי הבן והמוהל והסנדק כולם נקראים בעלי ברית (בית יוסף). ומותרים ללבוש בגדי שבת לאחר שגמרו הקינות ובאין למול התינוק אבל לא ילבשו לבנים (מהרי"ל):

יב. תשעה באב שחל להיות בשבת ונדחה ליום ראשון בעל ברית מתפלל מנחה בעוד היום גדול ורוחץ ואינו משלים תעניתו לפי שיום טוב שלו הוא:

יג. נוהגים שלא לשחוט ושלא להכין צורכי סעודה עד אחר חצות. הגה: והולכים על

הלכות תענית

סימן תקסב – דין קבלת התענית, ובו י"ג סעיפים

א. כל תענית שלא שקעה עליו חמה דהיינו שלא השלימו עד צאת הכוכבים (דהיינו שיראו ג' כוכבים בינוניים או שהלכנה זורחת בכח ומאיר על הארץ (הגהות אשירי פרק קמא דתענית והגהות מיימוני פרק א') אינו תענית ואם דעתו לאכול קודם לכן אינו מתפלל עננו. הגה: מיהו נוהגין להתפלל עננו אף על פי שאין משלימין עד צאת הכוכבים וכן דעת מקצת רבוותא (תרומת הדשן סימן קנ"ז). ונראה לי דדוקא ביחיד דאומר עננו בשומע תפלה דבלאו הכי יכול להוסיף כמו שנתבאר לעיל

הנה מובא פאן ספר שו"תן ערוך אורח חיים מחולק ל'חודש' שמונה עמודים ל'יום. כן יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה ל'היות' בן עולם הבא. נא לפרסם ב'פתי פנסיות' וב'פתי מד'שות. וב'שמחות. ו'כל' החברים ו'ידידים. ל'זכות את הרבים ל'היות' בן עולם הבא' על ידו ל'ימוד' ה'ה'כה' כ'כל' יום. שהוא 'תורה' ל'שמחה'! וכל המזכה את הרבים כ'ה לחודש – עמוד ג' זוכה ל'פנים צדיקים'!

סימן קי"ט אבל שליח ציבור לא יאמר עננו אלא אם כן משלימין וכן נוהגין:

ב. יש אומרים שמי שרגיל להתענות עשרת ימי תשובה כיון שאין רגילות לקבלם בתפלה אינו צריך להתענות עד צאת הכוכבים אלא עד שיצא מבית הכנסת.

הגה: והיחיד מתפלל עננו (הגהות אשרי ומרדכי פרק קמא דתענית) וכן חתן יתפלל עננו קודם שיכנס לחופה ואז יוכל לשתות מכוס של ברכה (תרומת הדשן סימן קנ"ז). אבל מי שמתענה מ"ז בתמוז עד תשעה באב צריך להשלים אף על גב דאינו צריך קבלה מי שאינו מתענה כל עשרת ימי תשובה רק מתענה יום או יומים בעי קבלה והשלמה (תרומת הדשן סימן קמ"ו). ונראה לי דדוקא בסתם אבל אם התנה שלא להשלים הרשות בידו דלא עדיף משאר תענית:

ג. יחיד שקיבל עליו תענית סתם בערב שבת צריך להתענות עד צאת הכוכבים אם לא שפירש בשעת קבלת התענית עד שישלימו הצבור תפלתם (ועיין לעיל סימן רמ"ט):

ד. תענית חלום צריך להתענות עד צאת הכוכבים ואפילו בערב שבת (ועיין לעיל סימן רמ"ט סעיף ד')

ה. כל תענית שלא קבלו עליו היחיד מבעוד יום אינו תענית. הגה: להתפלל עננו ולא לענין אם חייב תענית סתם והתענה כך לא יצא ידי נדרו (מרדכי והגהות מיימוני פרק א') מיהו יש אומרים דמתפלל עננו (מרדכי בשם ר"י) וכן נראה לי לנהוג בתענית יחיד ולכולי עלמא המתענה תענית חלום מתפלל עננו אף על פי שלא קבלו עליו מאתמול:

ו. אימתי מקבלו בתפלת המנחה אומר בשומע תפלה או אחר שסיים תפלתו קודם שיעקור רגליו הרניני בתענית יחיד מחר יהי רצון שתהא תפלתי ביום תעניתי מקובלת ואם לא הוציא בפיו אם הרהר בלבו שהוא מקבל תענית למחר הוי קבלה והוא שיהרהר כן בשעת תפלת המנחה הגה: וטוב יותר לקבלו אחר תפלה מבשעת תפלה כדי שלא להפסיק תפלתו (המגיד והגהות מיימוני כל בו ובית יוסף):

ז. קיבל עליו תענית בתפלת המנחה אף על פי שהוא אוכל ושותה בלילה לא הפסיד כלום וכן אם קבל עליו להתענות שלשה או ארבעה ימים או יותר זה אחר זה להתענות בימים ויאכל בלילות אף על פי שהוא אוכל כל הלילה לא הפסיד כלום

דהוי קבלה לכולם אף על פי שלא קיבל כל אחד ואחד במנחה שלפניו. הגה: ואם קבל להתענות שני ימים רצופין מותר לאכול בלילה שביניהם אם לא פירש בהדיא אף על הלילה (מרדכי פרק קמא דתענית) ואז מתפלל כל יום במנחה עננו (פסקי מהרא"י סימן ק"ח):

ח. אם קיבל עליו בתפלת המנחה שלשה או ארבעה תעניות ולא רצופין זה אחר זה כגון שקבל עליו להתענות שני וחמישי ושני וכיוצא בזה יש מי שמסתפק אם סגי בקבלה אחת לכולם או אם צריך קבלה לכל אחד ואחד. הגה: מיהו נהגו העם לקבלם בקבלה אחת וסגי בהכי וכן דעת מקצת רבנותא (מרדכי והגהות מיימוני):

ט. קבל עליו להתענות למחר והתענה ובלילה שלאחר התענית נמלך להתענות אף על פי שלן בתעניתו שלא אכל בלילה והתענה כל היום השני אינו תענית מפני שלא קבלו עליו מבעוד יום:

י. מתענה אדם תענית שעות והוא שלא יאכל כל היום כיצד (הרי) שהיה טרוד בחפציו ומתעסק בצרכיו ולא אכל עד חצות או עד תשע שעות ונמלך להתענות בשעות שנשארו מן היום הרי זה מתענה אותם שעות ומתפלל בהם עננו שהרי קבל עליו התענית קודם שעות התענית ויש אומרים שגם זה תענית שעות וצריך שיקבלנו עליו מאתמול והיכי משכחת לה כגון שקבל עליו מאתמול להתענות עד חצי היום וכשהגיע לחצי היום נמלך וגמרו או שקבל עליו להתענות למחר מחצי היום ואילך ולמחר נמלך ולא אכל גם בחצי היום ראשון הרי זה תענית שעות:

יא. אם קבל עליו תענית עד חצי היום ואכל אחר כך או שאכל עד חצי היום וקבל עליו תענית משם ואילך אינו נקרא תענית להתפלל עננו אבל נקרא תענית לענין שצריך להשלים נדרו:

יב. תענית שגוזרים על הצבור אין כל יחיד צריך לקבלו בתפלת המנחה אלא שליח צבור מכריז התענית והרי הוא מקובל ויש אומרים דהני מילי בארץ ישראל שהיה להם נשיא לפי שגזירתו קיימת על כל ישראל אבל בחוצה לארץ צריכים כל הצבור לקבל על עצמם כיחידים שכל אחד מקבל על עצמו:

יג. יש מי שאומר שמי שנדר ואמר אם לא אלך למקום פלוני אשב בתענית מאחר

שמה שהתנה הוא דבר הרשות הוי אסמכתא (פירוש שאדם סומך בדעתו שיוכל לעשות דבר אחד ועל סמך זה הוא נודר או מתחייב בדבר מה). אבל אם אמר אם לא אעשה מצוה פלונית אשב בתענית וכן אם אמר אם יצילני ה' מצרה או אם יצליח דרכי לא הוי אסמכתא:

סימן תקפג – דין מי שהרהר בלבו להתענות, ובו סעיף אחד

א. מי שהרהר בלבו שלא בשעת תפלת המנחה להתענות למחר לא הוי קבלה דלא עדיף מהוציא בפיו להתענות למחר דלא הוי קבלת תענית כיון שלא קבלו בתפלת המנחה:

סימן תקסד – דין ליל שלפני התענית, ובו סעיף אחד

א. כל תענית שאוכלים בו בלילה בין צבור בין יחיד הרי זה אוכל ושותה עד שיעלה עמוד השחר והוא שלא ישן (שינת קבע) (טור) אבל אם ישן (שינת קבע) אינו חוזר ואוכל ולא שותה אלא אם כן התנה לאכול או לשתות. הגה: ויש אומרים דבשתיה אין צריך תנאי דמסתמא דעתו של אדם לשתיה אחר השינה והוי כאילו התנה (טור ומרדכי והגהות מיימוני והגהות אשרי):

סימן תקסה – דין תפלת עננו, ובו ו' סעיפים

א. יחיד אומר עננו בשומע תפלה בין יחיד שקיבל עליו תענית בין יחיד המתפלל עם הצבור בתענית צבור וכן שליח צבור שמסדר תפלתו בלחש כיחיד דמי ובשומע תפלה. הגה: ואומרו קודם כי אתה שומע וכו' ולא יחתום בעונה בעת צרה אלא כשמגיע לבכל עת צרה וצוקה יסיים כי אתה שומע תפלת וכו' (בית יוסף בשם תוספות). ולא ישנה ממטבע הברכה אפילו כשמתענה יחיד יאמר עננו בצום תעניתנו וכו' (רשב"א סימן נ"ה):

ב. אם שכח מלומר עננו אין מחזירין אותו (ועיין לעיל סימן רצ"ד סעיף ד' וה') ואם נזכר קודם שעקר רגליו אומרו בלא חתימה (לאחר תפלתו):

ג. יש אומרים שאין היחיד אומר עננו כי אם במנחה שמא יאחזנו בולמוס ונמצא שקרן בתפלתו אבל שליח צבור אומרו גם בתפלת שחרית כשהוא מתפלל בקול רם שאי אפשר שלא יתענו קצת מהקהל ובארבע צומות גם היחיד אומרו בכל תפלותיו דאפילו יאחזנו בולמוס ויאכל

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחולק ל'חודש' שמונה עמודים ליום. כף יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויופה ל'היות' בן עולם הבא. נא לפרסם ב'בתי' פנסיות וב'בתי' מד'שות. ובשמות. ו'לכל' החברים ו'דידים. ל'זכות' את הרבים ל'היות' בן עולם הבא על ידי 'לימוד' ה'לכה' בכל יום. שהוא 'תורה' ל'שמחה' וכל המזכה את הרבים כיה לחודש – עמוד ד זוכה ל'בנים' צדיקים!

שייך שפיר למימר עננו ביום צום התענית הזה כיון שתיקנו חכמים להתענות בו. הגה: ונהגו בכל הצומות שלא לאומרו כי אם במנחה מלבד שליח ציבור שאומר שחרית כשמתפלל בקול רם:

ד. טוב לומר בתחנונים שאחר תפלת המנחה לאחר אלהי נצור וכו' רבון כל העולמים גלוי וידוע לפניך שבזמן שביית המקדש קיים אדם חוטא ומקריב קרבן ואין מקריבים ממנו אלא חלבו ודמו וכו':

ה. אין היחיד רשאי לומר שלש עשרה מדות דרך תפלה ובקשת רחמים דדבר שבקדושה הם אבל אם בא לאומרם דרך קריאה בעלמא אומרם. הגה: וכן אין ליחיד לומר סליחות או ויעבור (מהרי"ל בשם אור זרוע):

ו. המתענה ומפרסם עצמו לאחרים להשתבח שהוא מתענה הוא נענש על כך:

סימן תקסו – דיני תענית ציבור, וכו' ח' סעיפים

א. בתענית צבור אומר שליח צבור עננו בין גואל לרופא וחותם ברוך אתה ה' העונה לעמו ישראל בעת צרה (ואם שכח עיין לעיל סוף סימן ק"ט סעיף ד'). וקורין ויחל בשחרית ובמנחה בין שחל בשני ובחמישי בין שחל בשאר הימים. הגה: ומפטירין במנחה דרשו ובשחרית אין מפטירין חוץ מתשעה באב וקורים אפילו כשחל בערב שבת (מהרי"ל). ואם מתענים בראש חדש קורים שחרית פרשת ראש חודש ומנחה בשל תענית (ר"ן סוף פרק קמא דתענית ובית יוסף בשם רוקח):

ב. כשהצבור גוזרים תענית על כל צרה שלא תבא עליהם וכן בתענית שני וחמישי ושני שאחר הפסח ואחר החג שנוהגים באשכנז להתענות הצבור נהגו הראשונים לומר שליח צבור עננו בין גואל לרופא ולקרות ויחל. הגה: ומיהו אם קבעו התענית בב' וה' אין דוחים פרשת השבוע בשחרית אלא קורין בשחרית בפרשה ולערב קורין ויחל בלבד בה"ב שמתענין אחר הפסח וסוכות שקורין בשחרית וערבית ויחל והכי נהוג. ויש שתמהו עליהם והקשו עליהם והרא"ש יישב קושיתם הילכך למנהג הראשונים שומעין ומיהו היכא שגוזרים תענית שלא לשום צורך אלא לשוב בתשובה יש נוהגים לדנו כתענית

צבור לענין עננו בין גואל לרופא וקריאת ויחל ויש נוהגים לדנו כתענית יחיד שאף שליח צבור אינו אומר עננו אלא בשומע תפלה ואין מוציאין ספר תורה:

ג. אין שליח צבור אומר עננו ברכה בפני עצמה אלא אם כן יש בבית הכנסת עשרה שמתענין ואפילו אם יש בעיר עשרה שמתענין כיון שאין בבית הכנסת עשרה שמתענין לא:

ד. נוהגים להרכות סליחות בברכת סלח לנו ויש שאין נוהגים לומר סליחות עד אחר סיום שמונה עשרה ברכות וכן הנהיגו הקדמונים בארץ ישראל והוא המנהג הנכון:

ה. בתענית צבור שליח ציבור שאינו מתענה לא יתפלל:

ו. יש מי שאומר שאין עומד לקרות בתורה בתענית צבור מי שלא התענה ואם הכהן אינו מתענה יצא הכהן מבית הכנסת ועומד לקרות בתורה ישראל המתענה:

ז. בתענית צבור יעמדו שנים אצל שליח ציבור מזה אחד ומזה אחד שיאמרו עמו סליחות:

ח. כל תענית צבור יש בו נשיאות כפים במנחה חוץ מביום הכפורים. הגה: ובגלילות האלו אין נוהגין בנשיאות כפים רק במוסף של יום טוב וכבר נתבאר בהלכות נשיאות כפים (מרדכי דתענית והגהות מיימוני פרק א):

סימן תקסז – טעימה ורחיצת הפה שמותר בתענית, וכו' ג' סעיפים

א. השרוי בתענית יכול לטעום כדי רביעית ובלבד שיפלוט וביום הכפורים ובתשעה באב אסור. הגה: ויש מחמירין בכל תענית צבור והכי נוהגין (תוספות והגהות מיימוני פרק א' ותרומת הדשן סימן קנ"ח):

ב. יש אומרים שלא התיירו רביעית בפעם אחת אלא מעט מעט ויש אומרים שאפילו בפעם אחת יכול לטעום עד כדי רביעית אם יודע בעצמו שיכול להעמיד עצמו שלא יבלע כלום:

ג. מי שדרכו לרחוץ פיו בשחרית בתענית צבור, לא כשר למעבד הכי אבל בתענית יחיד שרי כיון שפולט ואפילו יש במים שרוחץ יותר מרביעית. הגה: ומותר ללעוס עצי קנמון ושאר בשמים ועץ מתוק ללחלח גרונו ולפלוט מלבד ביום הכיפורים דאסור (מרדכי דתענית והגהות מיימוני פרק א):

סימן תקסח – דיני נדרי תענית, וכו' י"ב סעיפים

א. נדר להתענות יום זה ושכח ואכל משלים תעניתו והוא הדין אם היה תענית חלום או שהיה תענית צבור או שהיה יום ידוע לו להתענות ביום שמת בו אביו או רבו אבל אם נדר להתענות יום אחד או שני ימים וכשהתחיל להתענות שכח ואכל כזית איבד תעניתו וחייב לצום יום אחר (ויש מחמירין דאפילו בנדר להתענות יום זה דחייב להשלים מכל מקום מחמירין להתענות יום אחר) (תרומת הדשן סימן ק"ט):

ב. הנודר לצום עשרה ימים באיזה יום שירצה והיה מתענה ביום אחד מהם והוצרך לדבר מצוה או מפני כבוד אדם גדול (או שמצטער) (טור) הרי זה לזה ופורע יום אחד שהרי לא קבע הימים בתחילת הנדר אבל אם לא קבל עליו קודם לכן להתענות יום אחד אלא במנחה קבל עליו להתענות למחר מקרי תענית זה ואינו יכול ללוותו. הגה: וכל שכן יום זה ממש כגון שאמר בתחלת נדרו אתענה יום פלוני או אתענה ב' וה' כל השנה או כדומה לזה (תרומת הדשן סימן ער"ה וכל בו).

וכן אם היה תענית חלום אינו יכול ללוותו. הגה: וכל שכן שאינו יכול ללוות ולפרוע תענית צבור (תרומת הדשן סימן ק"ט וכל בו ורבינו ירוחם). מיהו תענית שני וחמישי ושני שנוהגים להתענות אחר פסח וסוכות או אפילו בעשרת ימי תשובה ואירע בהם ברית מילה מצוה לאכול ואין צריך התרה כי לא נהגו להתענות בכהאי גוונא ודוקא כשאוכלים שם אבל אם שולחים לו לביתו אין לו לאכול ואם קבל עליו התענית במנחה צריך להתענות (הגהות מיימוני פרק א'). ויש אומרים שאם מצטער הרבה בתעניתו יכול לפדותו בממון והוא הדין באונס אחר (הרא"ש בשם הראב"ד ורבינו ירוחם נתיב ה' חלק א') ונראה דוקא בקבל עליו תענית בעלמא אבל אם קבלו דרך נדר צריך לקיים נדרו:

ג. מי שנדר להתענות סך תעניות יכול לדחותם עד ימות החורף (ויכול ללוות יום ארוך ולשלם יום קצר דכל אחד מקרי יום) (תרומת הדשן סימן ס' והגהות מרדכי):

ד. יש מי שאומר ששני ימים ושני לילות רצופים יש להשוותם לארבעים תעניות שאינם רצופים. הגה: ויש אומרים דבאדם חלש סגי לו בב' ימים רצופים אבל אדם בריא שלשה ימים (הגהות מנהגים בשם מהר"י ברי"ן). ונראה לי דכל זה לא מיירי אלא במי שנתחייב

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחולק ל'חודש' שמונה עמודים ליום. כן יגמור כל אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה ל'היות' בן עולם הבא. נא לפרסם ב'פתי פנסיות' וב'פתי מד'שות. וב'שמות. ו'כל' החברים ו'ידיים. ל'זכות את הרבים' ל'היות' בן עולם הבא' על ידי 'לימוד' ה'הלכה' בכל יום. שהוא 'תורה' ל'שמה'! וכל המזכה את הרבים כיה לחודש – עמודה זוכה לבנים צדיקים!

לצום מ' ימים שאינם רצופים מכח תשובה כדי להצטער ואז משוינן האי צער להאי צער ועל כיוצא בזה נאמרו דינים אלו בדברי האחרונים ז"ל אבל מי שנדר לצום מ' יום צריך לקיים מה שנדר דלא גרע מיום זה דאינו לזה ופורע ואפילו למאן דאמר דאפילו יום זה לזה ופורע הכא מודה דצריך לקיים נדרו כל שכן מ' יום שלפני יום כיפור שמתענים לזכר עליית משה בהר שמי שקבל עליו שאין להם תשלומין בשנים או שלשה ימים רצופים:

ה. המתענה תענית חלום ביום טוב או בחולו של מועד או בראש חדש או בחנוכה ופורים או בערב יום הכפורים צריך למיתב תעניתא לתעניתיה כדין המתענה תענית חלום בשבת (ועיין לעיל סימן רפ"ח סעיף ד')

ו. אין תענית צבור בכבל ליאסר במלאכה ולהפסיק מבעוד יום אלא תשעה באב בלבד הילכך יחיד שקבל עליו תענית לא חיישינן שמא תענית צבור קבל עליו ומותר בכלול ומכל מקום לכתחילה טוב לומר בשעת קבלת תענית הריני בתענית יחיד לפניך מחר:

ז. כשאירע יום שמת אביו או אמו באדר והשנה מעוברת יתענה באדר ב'. הגה: ויש אומרים דיתענה בראשון (מהר"ל ומהר"י מינץ) אם לא שמת בשנת העיבור באדר שני דאז נוהגים להתענות בשני (תרומת הדשן סימן רצ"ה) וכן המנהג להתענות בראשון מיהו יש מחמירין להתענות בשניהם (פסקי מהר"י בשם מהר"י מולין):

ח. אין צריך להתענות אלא ביום מיתת אביו ולא ביום קבורה:

ט. אם אירע יום מיתת אביו בשבת או בראש חודש ידחה למחר. הגה: ואין נוהגין כן אלא אין מתענין כלל וכן בשאר ימים שאין בהם תחנון:

י. הנודר לילך על קברי צדיקים שבמקום פלוני ונתעכב ימים רבים ואחר כך אירע שהשכירוהו ללכת שם די בהליכה זו:

יא. הנודר לצום סכום ימים רצופים ואירע בהם תענית חובה עולין לו:

יב. כל השרוי בתענית בין שהיה מתענה על צרתו או על חלומו בין שהיה מתענה עם הצבור על צרתם הרי זה לא ינהג עידונין בעצמו ולא יקל ראשו ולא יהיה שמח וטוב לב אלא דואג ואונן כענין שנאמר מה יתאוונן אדם חי:

סימן תקס"ט – דין נודר בעת צרה, ובו ב' סעיפים

א. יחיד המתענה על צרה ועברה או על חולה ונתרפא או מת צריך להשלים כל התעניות שקיבל עליו אבל צבור שמתענין על שום דבר ונענו קודם הצות לא ישלימו ואם תלמידי חכמים ורוב צבור רוצים להשלים אין היחיד רשאי להפריש עצמו מהם:

ב. יחיד שמתענה על צרה ונודע שקודם קבלת התענית כבר עברה אינו צריך להשלים. הגה: והוא הדין צבור ששמעו אחר הצות שקבלו התענית בטעות אין צריכים להשלים (תרומת הדשן סימן ר"פ):

סימן תקע – דין חנוכה ופורים וימים שאין אומרים בהם תחינה, שנפשו בתוך ימי נדרי תענית, ובו ג' סעיפים

א. יחיד שקיבל עליו תענית כך וכך ימים ואירעו בהם שבתות וימים טובים או ראש חדש חנוכה ופורים או ערב יום הכיפורים אם קבלו בלשון קבלת תענית בעלמא אינו צריך התרה ואם קבלו בלשון הרי עלי שהוא לשון נדר צריך התרת חכם ויפתח בחרטה שיאמר לו אילו שמת אל לבך שיארעו בהם אלו הימים לא היית נודר ומתיר לו ולהרמב"ם משקבל עליו בלשו נדר ופגעו בו שבתות וימים טובים או ערב יום הכיפורים או ראש חודש חייב לצום בהם אם לא יתירו לו אבל אם פגע בו חנוכה ופורים או ערב יום הכיפורים אם קבלו בלשון קבלת תענית בעלמא אין צריך התרה ואם קבלו בלשון הרי עלי שהוא לשון נדר צריך התרת חכם ויפתח בחרטה שיאמר לו אלו שמת אל לבך שיארעו בהם אלו הימים לא היית נודר ומתיר לו ולהרמב"ם משקבל עליו בלשון נדר ופגעו בו שבתות וימים טובים או ערב יום הכיפורים או ראש חודש חייב לצום בהם אם לא יתירו לו וצריכים חיזוק. הגה: והמנהג כסברא הראשונה. מי שנדר להתענות סך ימים ואמר חוץ מיום טוב אין חנוכה ופורים בכלל ואם אמר שדעתו היה עליהם הולכים אחריו (תשובת הרשב"א סימן תנ"ט) אבל ערב יום הכיפורים בכלל והכי נהוג ודלא כמו שפסק ביורה דעה סימן רט"ו סעיף ד':

ב. הנודר להתענות בשבת ויום טוב וערב יום הכיפורים וחנוכה ופורים דינו שיה נודר להתענות כך וכך ימים ואירעו בהם ימים הללו אם הוציאו בלשון נדר דינו כמקבל עליו בלשון נדר ואם הוציאו בלשון קבלת תענית בעלמא דינו כמקבל בלשון קבלת תענית:

ג. אם נשבע להתענות כך וכך ימים ואירעו בהם ימים הללו השבועה חלה עליהם מטעם איסור כולל אבל אם נשבע להתענות בשבת או ביום טוב בפירוש לא חלה עליו שבועה דאין שבועה חלה על דבר מצוה אלא לוקה על שנשבע לשוא ואוכל ואם נשבע להתענות בחנוכה ופורים חלה שבועה עליו כיון שאינו אלא מדרבנן (ויש להתיר שבועתו ואינו מתענה). ונראה לי שהוא הדין לראש חודש וערב יום הכיפורים שאינם אלא מדרבנן אלא שמדברי הרמב"ם נראה שהם של תורה:

סימן תקעא – מי הם החוטאים לישב בתענית, ובו ג' סעיפים

א. היושב בתענית אם יכול לסבול התענית נקרא קדוש ואם לאו כגון שאינו בריא וחזק נקרא חוטא:

ב. תלמיד חכם אינו רשאי לישב בתענית מפני שממעט במלאכת שמים אלא אם כן כשהציבור מתענים שלא יפרוש עצמו מהם ומלמדי תינוקות דינם כתלמידי חכמים:

ג. עיר שהקיפוח כותים וכן יחיד הנדרף מפני אנסין או מפני לסטים או מפני רוח רעה אינם רשאים להתענות שלא לשבר כחם אלא יקבלו עליהם להתענות כך וכך תעניות לכשינצלו וכן אם גזרו גזרה וגזרו שלא להתענות עליו יקבלו עליהם להתענות כך וכך תעניות כשיעבור הגזרה:

סימן תקעב – באיזה ימים אין גוזרים תענית ציבור, ובו ג' סעיפים

א. אין גוזרין תענית על הצבור בתחלה ביום חמישי שלא להפקיע (פירוש שלא לייקר השער) שערים ואפילו במקום שאין לחוש לכך:

ב. אין גוזרין תענית על הצבור בראשי חדשים או בחנוכה ופורים או בחולו של מועד ואם התחילו להתענות על הצרה אפילו יום אחד ופגעו בהם יום מאלו מתענין ומשלימין היום בתענית:

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מהו"ק ל"ב תחודש. שמונה עמודים ל"ז. כף יגמור פ"א אורח חיים מדי חודש בתדשו. ויזכה לתינת "בן עולם הבא". נא לפרסם בכתבי פנסיות ובכתבי מדרשות. ובשמחות. ויזכה החברים וידידים. לזכות את הרבים לתינת "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הש"ס" בכל יום. שהוא "תורה לשמה" וכל המזכה את הרבים כ"ה לחודש – עמוד 10 זוכה לבנים צדיקים!

ג. צבור שבקשו לגזור תענית שני וחמישי ושני ופגע בתענית ט"ו בשבט התענית נדחה לשבת הבאה כדי שלא יגזרו תענית בט"ו בשבט שהוא ראש השנה לאילנות. הגה: מיהו אם התחילו להתענות אין מפסיקין כמו בראש חודש וחול המועד (בית יוסף):

סימן תקעג – שבטלה מגילת תענית, ובו סעיף אחד

א. הילכתא בטלה מגילת תענית וכל הימים הכתובים בה מותר להתענות בהם וכל שכן לפניהם ולאחריהם חוץ מחנוכה ופורים שאסור להתענות בהם בעצמם אבל לפניהם ולאחריהם מותר וכן שבתות וימים טובים וראשי חודשים מותרים לפניהם ולאחריהם. הגה: מי שיש לו נשואין בחנוכה אין לו להתענות אבל אם יש לו נשואין בניסן מתענה ביום חופתו אפילו בראש חודש ניסן מפני שהוא אחד מן הימים שמתענים בהם כדלקמן סוף סימן תק"פ (הגהות מנהגים וליקוטי מהר"ש):

סימן תקעד – שנותנין בתענית חומרי המקום שיצא ושהלך לשם, ובו ה' סעיפים

א. ההולך ממקום שמתענין למקום שאין מתענין ודעתו לחזור צריך להתענות כל תעניות שקבלו עליהם:

ב. ההולך ממקום שאין מתענים למקום שמתענים יתענה עמהם אפילו דעתו לחזור ומיהו כיון שלא קבל עליו תענית אם יצא מן העיר חוץ לתחום מותר לאכול ואינו צריך להשלים. הגה: ודוקא שבא לשם ביום התענית אבל אם בא לשם מבעוד יום צריך לקבל עליו התענית וצריך להשלימו (טור):

ג. שכח ואכל אל יתראה בפניהם כאילו אכל ולא ינהג עידונין בעצמו לומר הואיל ואכלתי מעט אוכל הרבה (ואפילו שלא בפניהם אסור לנהוג עידונין בעצמו) (מרדכי פרק קמא דתענית):

ד. מצוה להרעיב אדם עצמו בשנת רעבון ואסור לשמש מטתו חוץ מליל טבילה ולחשוכי בנים (פירוש ולמנועי בנים) מותר (ועיין לעיל סימן ר"מ סעיף י"ב):

ה. כל הפורש מן הצבור אינו רואה בנחתמן וכל המצטער עמהם זוכה ורואה בנחתמן:

סימן תקעה – דיני תעניות שמתפללין בארץ ישראל על הגשמים, ובו י"ג סעיפים

א. סדר תעניות שמתענין בארץ ישראל על הגשמים כך הוא הגיע י"ז במרחשון ולא ירדו גשמים מתחילין תלמידי חכמים בלבד להתענות ג' תעניות ב' וה' וב' וכל התלמידים ראויים לכך ודין תעניות אלו כדין תענית יחיד:

ב. הגיע ראש חודש כסליו ולא ירדו גשמים בית דין גוזרין שלשה תעניות על הצבור שני וחמישי ושני וכל העם נכנסים לבתי כנסיות ומתפללים וזועקים ומתחננים כדרך שעושים בכל התעניות:

ג. עברו אלו ולא נענו בית דין גוזרין עוד ג' תעניות על הציבור שני וחמישי ושני ובאלו מפסיקין מלאכות מבעוד יום ואסורים בהם בעשיית מלאכה ביום אבל לא בלילה ואסורים ברחיצת כל הגוף בחמין לפיכך נועלין את המרחצאות אבל פניו ידיו ורגליו בחמין וכל גופו בצונן מותר ואסורים בסיכה אלא אם כן הוא להעביר את הזוהמא ואסורים בהם בתשייש המטה וכן אסורים בנעילת הסנדל בעיר ומתפללין בבתי כנסיות ומתחננים כבשאר תעניות:

ד. עברו אלו [ולא נענו] בית דין גוזרין עוד שבע תעניות על הצבור שני וחמישי ושני וחמישי ושני וחמישי ושני וכל מה שאסור בשלשה שלפניו אסור אף באלו ויתירין אלו שמתריעין בהם בשופר על הברכות שמוסיפים בהם ומתפללים ברחוב העיר ומורידין זקן להוכיחם ומוסיפין שש ברכות בתפלת שחרית ובתפילת המנחה ונועלים את החנויות ובשני לעת ערב פותחין מעט (אותן החנויות המוכרות אכילה ושתייה) (בית יוסף בשם רש"י) כדי שימצאו לקנות לסעודת הלילה ובחמישי פותחין כל היום חנויות המוכרות מאכל מפני כבוד השבת ואם יש לחנות שני פתחים פותח אחד ונועל אחד ואם יש לחנות אצטבא לפניו פותח כדרכו בחמישי ואינו חושש:

ה. עוברות ומניקות מתענות אבל לא בג' ראשונות ולא בז' אחרונות ומיהו לא יאכלו אלא כדי קיום הולד (ואסור להן להחמיר ולהתענות) (תשב"ץ סימן תכ"ח):

ו. אחר שגזרו י"ג תעניות אלו אם לא נענו אין גוזרין עוד והני מילי כשמתענים על הגשמים לפי שכשעברו אלו כבר עברו

זמן הגשמים ואין בהם תועלת אבל על שאר פורעניות מתענים והולכים עד שיענו:

ז. כשמתענים על הגשמים ועברו י"ג תעניות אלו ולא נענו ממעטין במשא ומתן ובבנין של שמחה (אלא אם כן כותלו נוטה ליפול) (טור) וממעטין באירוסין ונישואין אלא אם כן לא קיים מצות פריה ורבייה וממעטים בשאילת שלום בין אדם לחבירו ותלמידי חכמים לא ישאלו שלום אלא כנוזפין וכמנודים למקום ועם הארץ שנתן להם שלום משיבין לו בשפה רפה וכבוד ראש ותלמידי חכמים לבדם חוזרים ומתענים שני וחמישי ושני עד שיצא ניסן של תקופה ומותרין לאכול בלילה ובמלאכה ובשאר הדברים ומפסיקים בראש חודש חנוכה ופורים יצא ניסן של תקופה והוא כשהגיע השמש לתחלת מזל השור אין מתענין עוד שאין הגשמים בזמן הזה אלא סימן קללה הואיל ולא ירדו כל עיקר מתחילת השנה:

ח. וכל זה הסדר כשלא ירדו גשמים כלל אבל ירדו ברביעה (פירוש המטר היורד להצמיח כל צמח ועשב האדמה נקרא רביעה מפני שרובע ומעבר את הקרקע כדכתיב כי כאשר ירד הגשם וגו' והולידה והצמיחה וגומר) וצמחו העשבים והתחילו ליבש הרי אלו מתענים וזועקים עד שירדו גשמים או עד שיבשו הצמחים וכן אם הגיע זמן הפסח או קרוב לו שהוא זמן פריחת האילנות בארץ ישראל ולא ירדו גשמים הרי אלו מתענים וזועקים עד שירדו גשמים הראויים לאילנות או עד שיעבור זמנם וכן אם הגיע חג הסוכות ולא ירדו גשמים הרבה כדי למלאות מהם הבורות והשיחין והמערות הרי אלו מתענים עד שירד גשם הראוי לבורות ואם אין להם מים לשתות מתענין על הגשמים בכל עת שלא יהיה להם מים לשתות ואפילו בימות החמה פסקו הגשמים בין גשם לגשם מ' יום בימות הגשמים הרי זה מכת בצורת ומתענים וזועקים עד שירדו גשמים או עד שיעבור זמנם:

ט. כמה דברים אמורים בארץ ישראל וכל הדומה לה אבל במקומות שעונת הגשמים שלהם קודם שבעה עשר במרחשון או אחר זמן זה כשיגיע זמנם ולא ירדו גשמים יחידים מתענים שני

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחולק ל'חודש' שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בחדשו. וינקה להיות 'בן עולם הבא'. נא לפרסם בבתי כנסיות ובבתי מדרשות. ובשמחות. וכל החברים וידידים. לזכות את הרבים להיות 'בן עולם הבא' על ידי 'ימוד' ה'הקבה' בכל יום. שהוא 'תורה לשמה'! וכל המזכה את הרבים כ"ה לחודש – עמוד ז' זוכה לבנים צדיקים!

וחמישי ושני ומפסקים בראש חודש חנוכה ופורים ושוהין אחר כך כמו כמו ששה ימים אם לא ירדו גשמים בית דין גוזרין י"ג תעניות על הסדר שאמרנו :

י. כל תענית שגוזרים הצבור בחוצה לארץ אוכלים בהם בלילה ודינם כדין שאר תעניות שאין גוזרים על הצבור תענית כגון צום כפור אלא בארץ ישראל בלבד ובגלל המטר ובאותם עשר תעניות שהם שלשה אמצעים ושבע אחרונות :

יא. היו מתענים על הגשמים ונענו כמה ירדו ויהיו פוסקין מן התענית משיכנסו בעומק הארץ החרבה טפח ובכינונית שני טפחים ובעבודה שלשה טפחים (ושיעור כמה צריכין לירד לברך עליהם עיין לעיל סימן רכ"א). ואם התחילו לירד אחר חצות ישרימו אותו היום (ועיין לעיל סימן תקס"ט בסופו) ואם התחילו לירד קודם חצות לא ישרימו אלא יאכלו וישתו ויעשו יום טוב ולערב יתקבצו ויאמרו הלל הגדול :

יב. אין אומרים הלל הגדול אלא כשנענו ביום תעניתם דוקא אבל אם לא נענו עד יום שלאחר תעניתם לא :

יג. אם ירדו להם גשמים בליל תעניתם קודם שעלה עמוד השחר אין אומרים הלל הגדול :

סימן תקעו – על איזה דברים מתענין ומתריעין, ובו ט"ז סעיפים

א. כשם שמתענים ומתריעים על הגשמים כך מתענים על שאר הצרות כגון כותים שבאו לערוך מלחמה עם ישראל או

ליטול מהם מס או ליקח מידם ארץ או לגזור עליהם צרה אפילו במצוה קלה הרי אלו מתענין ומתריעין עד שירוחמו וכל הערים שסביבותיהם מתענים אבל אין מתריעין אלא אם כן תקעו להתקבץ לעזרתם ואפילו לא באו אלא לעבור דרך ארצם שאין להם מלחמה עמהם אלא על כותים אחרים ועוברים על מקום ישראל מתענין ומתריעין :

ב. וכן על הדבר איזהו דבר עיר שיש בה ת"ק רגלי ויצאו ממנה שלשה מתים בשלשה ימים זה אחר זה הרי זה דבר יצאו כיום אחד או בד' ימים אין זה דבר היו בה אלף ויצאו ממנה ששה מתים בג' ימים זה אחר זה הרי זה דבר יצאו ביום אחד או בארבעה אין זה דבר וכן לפי חשבון זה ואין הנשים והקטנים וזקנים ששבתו ממלאכה בכלל מנין אנשי המדינה לענין זה היה דבר בארץ ישראל מתענין שאר גליות עליהם (ודוקא דאיכא דבר בכולה ולא במקצתה) (ר"ן פרק ג' התענית). היה דבר במדינה ושירות הולכות ובאות ממנה למדינה אחרת שתיהן מתענות אף על פי שהן רחוקות זו מזו :

ג. ואם היה דבר בחזירים מתענין מפני שמעיהם דומים לשל בני אדם וכל שכן אם היה דבר בעכו"ם ולא בישראל שמתענים :

ד. וכן מתענים על המפולת שבעיר כיצד הרי שרבתה בעיר מפולת כותלים בריאים שאינן עומדין בצד הנהר הרי זה צרה ומתענין ומתריעין עליה וכן על הרעש

ועל הרוחות שהם מפילים הבנין והורגים מתענים ומתריעין עליהם :

ה. וכן מתענים על החולאים כיצד הרי שירד חולי אחד לאנשים הרבה באותה העיר כגון אסכרה (פירוש חולי סוגר הגרון מענין ויסקרו מעינות תהום) או חרחור וכיוצא בהם והיו מתים מאותו חולי הרי זה צרת צבור וגוזרין עליה תענית ומתריעין וכן הכוין לח הרי הוא כשחין פורה ואם פשט ברוב הצבור מתענין ומתריעין עליו אבל הכוין יבש צועקים עליו בלבד. הגה: ובאלו חולאים אינן צריכין שימותו בשלשה ימים זה אחר זה כמו בדבר שהוא בא מכח שינוי אויר אלא מתענים ומתריעים על אלו החלאים מיד (בית יוסף) :

ו. וכן על חיה רעה שנשלחה אפילו לא הזיקה אלא נראית בלבד מתענין ומתריעין בכל מקום אפילו הרחוקים אבל אם אינה משולחת אינה אלא מקרה איזו היא משולחת נראתה בעיר ביום הרי זו משולחת נראתה בשדה ביום אם ראתה שני בני אדם ולא ברחה מפניהם הרי זו משולחת ואם היתה שדה שסמוכה לאגם וראתה שני בני אדם ורדפה אחריהם הרי זו משולחת לא רדפה אחריהם אינה משולחת ואם היתה באגם אפילו רדפה אחריהם אינה משולחת אלא אם טרפה שניהם ואכלה אחד מהם אבל אם אכלה שניהם באגם אינה משולחת מפני שזה הוא מקומה ומפני הרעבון טרפה לא מפני שהיא משולחת :

– השכינה אינו שורה אלא בד' אמות של הלכה! –

כי יקרא קן צפור וגו' (דברים כב, ו), רצה לומר כי יקרא התורה צריך שתהיה קן לצפור, כי צפור היא השכינה ואינו שורה אלא בד' אמות של הלכה, והתורה נקרא קן שלה, וצריך ללמוד לשם זה שיהיה קן צפור, ואז תשרה השכינה, והיא המדרכת את האדם למעלה בקודש.

וזה כשתעשה כן, אז "לפניך בדרך", רצה לומר השכינה שהיא לפניך בענין שויתי ה' לנגדי תמיד (תהלים טז, ח), והיא תורה לך הדרך אשר תלך ולא תכשל, ולכן כתיב שויתי רצה לומר שהוא עושה זאת על ידי פעולתו הטובה שיהיה השם לנגדו כאמור. (מאור עינים)

הנה מובא פאן ספר שו"ת ערוך אורח חיים מחולק לפרק החודש. שמונה עמודים ליום. כך יגמור כל אורח חיים מדי חודש בחדשו. ויזכה להיות "בן עולם הבא". נא לפרסם גפתי פנסיות ובגפתי מדרשות. ובשמחות. ויזכה לחברים וידידים. לזכות את הרבים להיות "בן עולם הבא" על ידי לימוד "הלכה" בכל יום. שהוא "תורה לשמה"! וכל המזכה את הרבים כיה לחודש – עמוד ח זוכה לפנים צדיקים!

